

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 45/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat John Tuflått

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 6. februar 2017

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i kontingent ██████████ og ██████████ i perioden ██████████. Han var stasjonert tre måneder i ██████████, deretter først tre måneder i ██████████ som geværmann og tre måneder i ██████████ som vakt- og sikringssoldat ved flyplassen i ██████████.

Skadelidte er født og oppvokst på ██████████ i ██████████. Han er oppvokst i et bedehusmiljø, og både mor og far var strengt religiøse. Skadelidte beskriver at han hadde et greit forhold til sine foreldre, men at det under oppveksten har vært konflikter knyttet til religion, da verken han eller hans to yngste brødre er religiøse. Hans mor skal ha brukt fysisk avstraffelse ved «hedensk» oppførsel. Skadelidte startet å jobbe som 15 åring på en ringnot-tråler, før han som 16 åring skal ha blitt sendt til ██████████ for å jobbe i ██████████ sammen med sin bror.

Etter militærtjeneste i garden i ██████████, jobbet han som sjåfør i ██████████ frem til januar ██████████. Da mistet han både førerkort og jobb som følge av kjøring i alkoholpåvirket tilstand. Han meldte seg så til tjeneste til ██████████ vinteren ██████████. Det foreligger ingen opplysninger om psykiske eller fysiske plager forut for tjenesten.

Tjenesten i ██████████ bestod hovedsakelig av vakt-, sikring- og patruljevirkosomhet, i tillegg til mineklarering. Skadelidte oppgir at avdelingen hadde stor stridsbelastning gjennom begge kontingentene, og beskriver flere belastende hendelser under oppholdet. Blant annet beskriver skadelidte flere tilfeller av beskytning, herunder at laget hans ved ett tilfelle var utsatt for kontinuerlig beskytning med bombekastergranater gjennom en hel natt. Skadelidte skal også ha sett og opplevd andre like truende krigshandlinger.

Etter hjemkomsten skal han ha gått en periode uten jobb og uten trygd, og han skal ha måttet selge rekkehuset han bodde i. Han fikk jobb i Statens Vegvesen med å sette opp rekkverk, før han etterhvert fikk forskjellige sjåførjobber, både for langtransport, og som melketankbil og bussjåfør. Skadelidte oppgir selv at han fungerte godt i jobben, men at høy arbeidsbelastning tok på.

I perioden 1987 til 1999 ble skadelidte gift, fikk tre barn, før han så skilte seg. Han fikk så et barn med en samboer, men dette samboerskapet varte bare i noen år. Han møtte så en thailandsk kvinne i 2008, og han bor for tiden hos henne.

Fra 2005 ble skadelidte langtidssykemeldt som følge av en voksende, godartet svulst på hjernen. Denne skal ha medført fysiske plager, blant annet ved at den presset på hørselsnerven. Han ble i 2008 innvilget uførepensjon med 50% på grunn av de fysiske plagene. I 2011 ble uførepensjonen oppjustert til 100%.

Det har i anledning saken blitt innhentet en erklæring fra psykologspesialist Arnold Myrvang. Erklæringen er datert 10. november 2014 og konkluderer med at skadelidte har

en psykisk lidelse i form av PTSD og kronisk alkoholmisbruk som følge av skadelidtes tjenestegjøring i [REDACTED]. Myrvang konkluderer med en medisinsk invaliditet på 34%. Myrvang har sett hen til de fysiske skadenes innvirkning på det psykiske og har kommet til at: «*oppsummert vil jeg anslå at 80% av hans totale tilstandsbilde vil skyldes hans påkjenninger fra [REDACTED], mens 20% må tilskrives forverring på grunn av somatisk sykdom og uførhet etter 2008*».

Statens pensjonskasse (SPK) har i sitt vedtak av 15. juni 2015 tilkjent skadelidte kompensasjon tilsvarende 50% av 35G. Basert en lempeligere vurdering av krav til bevis fant SPK at skadelidte har en psykisk belastningslidelse, som følge av tjenestegjøringen i [REDACTED]. SPK fant imidlertid at 50% av uførheten skyldes skadelidtes fysiske plager, slik at det kun er det resterende 50% som kan knyttes til de psykiske plagene fra tjenesten. SPK har vektlagt spesialisterklæringen fra Myrvang, samt skadelidtes egen forklaring om tjenesten og traumer knyttet til denne, og hans forklaring om symptomutvikling i etterkant av tjenesten. Det er også sett hen til de medisinske vurderinger som er gjort omkring skadelidtes fysiske plager.

Skadelidtes advokat har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket i brev av 31. august 2015. Et ytterligere brev fra skadelidte er vedlagt klagen. Skadelidte mener seg berettiget til 80% av 65G, alternativt 100% av 35G basert på den sakkyndige erklæringen fra Arnold Myrvang. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidtes advokat og SPK møtte i klagenemnda. Skadelidte selv var ikke til stede.

2. Klagenemndas vurdering

Rett på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Utgangspunktet etter de alminnelige erstatningsrettslige regler er at det mest sannsynlige faktum skal legges til grunn. Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren, jf. blant annet Rt. 1992 s. 64. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til skadelidtes ervervuførhet dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at tjenesten er en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skaden og dens følger.

For ordningen med kompensasjon på 35G skal det legges til grunn et lempeligere beviskrav enn for ordningen med kompensasjon på 65G. Bakgrunnen for dette er ifølge tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 22. november 2010 at mange av kravene ligger langt tilbake i tid. I forbindelse med at det 18. juni 2012 ble innført en ny bestemmelse i forskriftens § 4a, hvorefter skadelidte vil kunne være berettiget til inntil 65G ved 100% ervervuførhet, ble begrunnelsen for beviskravet utdypet i et presiserende tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 7. november 2014. Siden det ble antatt at det ville være vanskelig

å skaffe tidsnær dokumentasjon for forhold som lå langt tilbake i tid, var poenget med det lempeligere beviskravet at mangel på slike tidsnære bevis ikke i seg selv skulle føre til avslag på kompensasjonskrav. Hvis tidsnære bevis foreligger, skal man etter tolkningsnotatet bruke de alminnelige regler om bevisvurdering.

Ved utvidelse av kompensasjonsordningen til 65G, uttalte nemnda i sak 18/2011 følgende:

«Nemnda mener av den grunn at det ikke kan oppstilles som et vilkår at det foreligger tidsnære bevis for at beviskravet etter forskriftens § 4a skal være oppfylt. Ei heller kan det stilles krav om konkrete diagnoser som PTSD, eller konkrete hendelser under tjenesten som har hatt skadeevne isolert sett. Man er her henvist til en fri bevisbedømmelse, jfr. forarbeidene til forsvarspersonelloven § 12b. Det oppstilles da ingen begrensninger for hvilke bevis som kan fremlegges, men vekten av dem vil naturligvis variere og betydningen av den sakkyndiges vurderinger og konklusjoner vil stå sentralt.»

I den grad det foreligger tidsnære bevis, har disse naturligvis betydelig bevisverdi. Det vises til Rt 1998 s 1565 (Liedommen) og Rt 2010 s 1547 (Askdommen).

Gjennomgående for mange av de saker nemnda har til behandling, er at det ikke er noen dokumentasjon for plager etter tjeneste. Fravær av dette kan ikke tolkes som at tjenesten kan utelukkes som årsak. Men der det ikke foreligger noen dokumentasjon om plager fra tjeneste samtidig som det finnes betydelig tidsnær dokumentasjon på andre plager, vil dette tale mot at tjenesten er årsak. Nemnda finner å bemerke at tidsnære bevis knyttet til skadelidtes helsesituasjon, vil ha betydelig bevisverdi også i situasjoner hvor helsesituasjonen ikke kan knyttes opp mot tjenesten. At skadelidte flere tiår etter endt tjeneste og etter at kunnskapen om kompensasjonsordningen er allment kjent, knytter sine plager til tjenesten, har mindre bevisverdi. Når skadelidte, og andre med binding til ham, gir opplysninger etter at kunnskap om kompensasjonsordningen er blitt allment kjent og som står i kontrast til tidsnære nedtegnelser i form av legejournaler om funn og symptomer, vil det være grunn til å legge mindre vekt på disse forklaringene. Det vises Rt 1998 s 1565 på side 1572:

«Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endre det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på...»

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44): «Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».

Dette vil etter nemndas vurdering også gjelde ved vektleggingen den sakkyndiges vurderinger og konklusjon, der det har betydning om den sakkyndige alene bygger på skadelidte og eventuelt hans nærstående opplysninger nå, eller om det finnes støtte i tidsnære nedtegnelser i legejournaler mv. Der den sakkyndiges vurderinger står i motstrid med den tidsnære dokumentasjon, og premissene for vurdering og konklusjon alene bygger på skadelidtes egne opplysninger eller opplysninger fra personer med bindinger til ham, vil den tidsnære dokumentasjon ha større bevisverdi.

Skadelidtes advokat har for nemnda forklart at skadelidte etter tjenestegjøringen i [REDACTED] hadde tiltakende psykiske plager. Skadelidte mener selv at han fikk sin første psykiske smell rett i etterkant av hjemkomsten, i forbindelse med vaktarrest på Sessvollmoen. Han opplyser i forbindelse med fremsettelse av krav på kompensasjon at han i [REDACTED] skal ha rapportert om plagene, men uten at dette har kommet med i de fremlagte journalene. Han opplyser også å skulle ha rapportert om psykiske plager i 2005 uten at dette er dokumentert.

SPK har innhentet spesialisterklæring fra psykologspesialist Arnold Myrvang. Erklæringen er innhentet etter det særskilt mandat utarbeidet av Forsvarsdepartementet. I erklæringen skriver Myrvang at han finner at skadelidte har en psykisk lidelse i form av PTSD og kronisk alkoholmisbruk som følge av tjenesten. Han finner at skadelidtes forklaring omkring hendelsene fra tjenesten, og de symptomer som har oppstått i ettertid, sammenfaller med observerte symptomer og den psykiske diagnosen. Basert på skadelidtes forklaring, legger Myrvang til grunn at skadelidte i løpet av de siste 10-15 årene har hatt flere depressive episoder, panikkanfall og sosialfobiske symptomer. Myrvang har ikke funnet konkurrerende årsaker til skadelidtes psykiske symptomer.

Den sakkyndige Myrvang bygger i stor grad sine vurderinger på skadelidtes egen forklaring, slik den er gitt til ham nå nærmere [REDACTED] år etter tjenesten. Skadelidtes redegjørelse støttes ikke av objektive funn i den tidsnære dokumentasjonen. Denne viser at skadelidte fungerte godt, både i arbeidslivet og sosialt i etterkant av tjenesten, og de psykiske plagene er ikke dokumentert før nærmere [REDACTED] år etter tjenesten. Av den tidsnære dokumentasjon fremkommer at det var de fysiske plagene i forbindelse med svulsten som var årsaken til at skadelidte falt ut av arbeidslivet. Skadelidtes opplysninger om at han slet med, og oppsøkte hjelp for, psykiske plager 1990 og 2005, er ikke dokumentert. Nemnda finner derfor ikke grunnlag for å kunne legge dette til grunn som et sannsynliggjort faktum.

Nemnda finner heller ikke støtte i den tidsnære dokumentasjonen for at tjenesten er årsak til skadelidtes alkoholmisbruk. Verken fysiske eller psykiske skadevirkninger som følge av alkoholmisbruk er rapportert i den medisinske dokumentasjonen i saken og det er ikke holdepunkter for at alkoholmisbruket er sekundært til psykiske plager som følge av tjenesten.

Nemnda finner etter dette ikke grunnlag for å fravike SPKs vurdering og konklusjon. Det vises i den sammenheng også til at det ut fra den foreliggende dokumentasjon anses overveiende sannsynlig at skadelidtes fysiske plager i forbindelse med svulsten tilsier at skadelidte uansett ville ha vært minst 50% ufør.

Selv om det kan være en mulighet for at skadelidtes plager kan ha hatt sitt utspring i underliggende belastninger fra tjenesten, er det etter nemndas vurdering ikke tilstrekkelig til å legge dette til grunn som overveiende sannsynlig årsak til at skadelidte i dag er ervervsufør. Det må stilles krav til sterkere bevis for å kunne legge til grunn et slikt faktum som det mest sannsynlige. Skadelidtes egen oppfatning om dette nå, etter at kompensasjonsordningen ble allment kjent, er ikke tilstrekkelig.

Nemnda finner etter dette å stadfeste SPKs vedtak.

Klagen tas ikke til følge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 43 308, - inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 17,5 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Nemnda finner at kravet er høyt, sett i lys av det arbeidet som normalt anses som nødvendig for forberedelse og oppmøte i nemnda. Nemnda har derfor, etter skjønnsmessig vurdering, kommet til at det skal tilkjennes dekning av utgifter til juridisk bistand med 12 timer med timesats på kr. 1 990,- med tillegg av mva.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr. 29 850,- inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 20. juni 2017

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda